

Søknad om strategiske prosjektmidler

Vi er en gruppe lærere fra Institutt for visuelle og sceniske fag som er opptatt av hvordan vi kan få til en mer bærekraftig praksis i visuelle kunstfags verksteder på UiA. Vi er også opptatt av at den undervisningen vi gir studentene innenfor studieretningen Kunst og Formidling, - og i Kunst og håndverk innenfor lærerutdanningene -, bør gi økt forståelse for hva bærekraftig praksis konkret kan handle om innenfor vårt fagområde. Dette er viktig med tanke på studentenes fremtidige yrkesliv i kulturinstitusjoner og skoler, -og også for studenter som ender opp med å drive sine egne virksomheter.

Vi ønsker å søke om strategiske prosjektmidler innenfor disse områdene:

1. Bærekraftsprosjekt, 20.000 kroner. Trinn 1: Symposium med tema *Bærekraftig omstilling i verkstedene*.
2. Utdanningsprosjekt, 15.000 kroner. Trinn 2: Seminar og prosjektarbeid med tema *Bærekraftig praksis innenfor design og visuell kunst*.

Vi som søker midler til disse prosjektene er:

- Anita Skogen, studieprogramleder for Visuell kunst og formidling
- Tor Jarle Wergeland, studieprogramleder for Kunst og håndverk i GLU, og verkstedansvarlig for tre,- og tegneverksteder
- Tone Takle, fagkoordinator for Forming innenfor BLU, og verkstedansvarlig for tekstilverkstedene
- Eivind Wittemann, verkstedansvarlig for keramikkverkstedene
- Nina Bjørkendal, verkstedansvarlig for grafikk,- og treverksted

Vi underviser alle enten innenfor studieretningene *Kunst og formidling* eller *Kunst og håndverk* i lærerutdanningene, og flere av oss gjør begge deler.

Her følger en redegjørelse for hvordan de to prosjektene vi søker penger til kan relateres til noen av FNs bærekraftsmål, og til strategiplanen for Fakultet for kunsthøgskolen på UiA. Deretter følger en kort beskrivelse av prosjektene vi søker om midler til.

Hvordan prosjektene relaterer til FNs bærekraftsmål:

Vi mener at prosjektene vi søker strategiske midler til korresponderer spesielt godt med disse bærekraftmålene:

Mål 14.1)

Innen 2025 forhindre og i betydelig grad redusere alle former for havforurensning, særlig fra landbasert virksomhet, inkludert marin forsøpling og utslipp av næringssalter.

Mål 11.4)

Styrke innsatsen for å verne og sikre verdens kultur- og naturarv.

Mål 12.4)

Innen 2020 oppnå en mer miljøvennlig forvaltning av kjemikalier og alle former for avfall gjennom hele livssyklusen, i samsvar med internasjonalt vedtatte rammeverk, og betydelig redusere utslipp av kjemikalier og avfall til luft, vann og jord for mest mulig å begrense skadevirkningene for folkehelsen og for miljøet.

Mål 12.5)

Innen 2030 redusere avfallsmengden betydelig gjennom forebygging, reduksjon, materialgjenvinning og ombruk.

Mål 12.8)

Innen 2030 sikre at alle mennesker i hele verden har relevant informasjon om og forståelse av bærekraftig utvikling og et levesett som er i harmoni med naturen.

Mål 4.7)

Innen 2030 sikre at alle elever og studenter tilegner seg den kompetansen som er nødvendig for å fremme bærekraftig utvikling, blant annet gjennom utdanning i bærekraftig utvikling og livsstil, menneskerettigheter, likestilling, fremme av freds- og ikkevoldskultur, globalt borgerskap og verdsetting av kulturelt mangfold og kulturens bidrag til bærekraftig utvikling.

Vi tenker at bærekraft kan manifestere seg i ulike fasetter innenfor vårt fagområde. Her er noen av tankene vi har rundt dette til nå;

1. **Begrense forurensning:** Bærekraft kan handle om å ikke slippe ut giftige eller skadelige stoffer i naturen. Akrylmaling, akrylblekk og stofftrykk-maling har for eksempel bindemidler som består av svært finkornet plast (akryl). Når rester av dette skylles ut i vasken, vil de ende opp som mikroplast i havet. På treverkstedet finnes blant annet beis og lakk som kan forurense, og på grafikkverkstedet er det også mange stoffer som ikke er bra for miljøet. Produksjon av tekstiler, og da særlig bomull, er svært ressurskrevende, og fargeprosesser knyttet til tekstilproduksjon er ofte svært forurensende. Dette relaterer blant annet til FNs bærekraftsmål 14.1 og 12.4. Hvis vi tar i bruk alternative malingstyper som ikke er plastbasert eller inneholder andre

skadelige stoffer, vil det bidra til en mer bærekraftig verkstedpraksis. Hvis vi også lærer studentene våre *hvorfor* vi bruker disse alternative materialene, og lærer dem hvordan de kan fremstilles, arbeider vi også i forhold til bærekraftsmål 12.8 og 4.7.

2. **Forebygge bruk og kast-mentalitet:** Bærekraft kan handle om å strebe etter god funksjonalitet og god kvalitet. God funksjonalitet gjør at ting blir gode å bruke. Da øker sjansen for at tingene tas vare på. God kvalitet gjør at noe varer lenger, og da ikke blir avfall med det første, - i alle fall ikke hvis en gjenstand også har god funksjonalitet, og gjerne i tillegg tiltalende form. Å tilstrebe god form, funksjon og kvalitet i det som lages har vi en veletablert tradisjon for i verkstedene, kanskje særlig innenfor designrelaterte emner. - Men det kan være verdifullt å se vår eksisterende praksis i sammenheng med bærekraftsmålene, for eksempel punkt 12.5, 12.8 og 4.7. Siden metodene for å heve kvaliteten på en gjenstand ofte kan innebære å sette seg inn i gamle håndverkstradisjoner, ivaretar vi også bærekraftmålet 11.4.
3. **Ta i bruk fornybare, naturbaserte, og gjerne også kortreiste, ressurser:** Bærekraft kan handle om å ta i bruk de ressursene naturen kan tilby oss. Det å høste materialer i naturen kan også fremkalle en større bevissthet rundt viktigheten av å ta vare på naturen. Mange materialer naturen byr på er fornybare, det gjelder for eksempel plantematerialer og treverk, men også ull og andre ressurser som kommer fra dyr. Mange av teknikkene vi nå vil bruke for å nyttiggjøre oss ressurser fra naturen har blitt brukt i tidligere tider, og er dermed en del av vår kulturarv. Her kan vi arbeide i forhold til bærekraftmålene 4.7, 11.4 og 12.8.
4. **Bærekraft kan handle om å få ned forbruket:** Det kan blant annet gjøres ved å *gjenbruke* eller *ombruke* det vi har, når vi ikke lenger har bruk for det i sin nåværende form, og dermed også å utvide *hva* vi oppfatter som materialer. Ombruk kan innebære å se på en stol av tre som et materiale som kan dekonstrueres og bygges sammen til noe nytt, ikke bare som en stol som kan pusses opp eller redesignes. Det kan også være å hente ut stoffstykker fra utslitte skjorter og bruke dem som underlag for broderier, fremfor å kjøpe nye stoffer i hobbybutikken. Stoffbitene kan plantefarges, og mønstre kan tilføres stoffene ved å gjøre planterfargene om til stoff-trykkfarge. Å «bruke det vi har i skapet» på denne måten kan redusere forbruket, men også stimulere kreativiteten, og gi interessante og overraskende resultater innenfor kunst og design. I denne sammenhengen vil ulike tradisjonelle teknikker altså kunne brukes for å videreforedle og skreddersy disse ny-oppdagede materialene. Her kan vi arbeide i forhold til bærekraftmålene 12.4 og 12.5 og 4.7, samtidig som vi tilfører undervisningen en potensielt stimulerende impuls.

5. **Økt tilknytning til stedet vi er på kan føre til mer bærekraftige handlingsmønstre:** Ved å samle inn planter for å utvinne farger, og hente inn materialer for å formgi noe på steder som er i vår umiddelbare nærhet, vil vi kunne få en økt våkenhet, og en styrket følelse av tilhørighet til våre omgivelser. Det kan gi oss sterkere vilje til å ta vare på naturen. Både fordi vi ser hvor mangfoldig den er, og fordi den har så mye å tilby oss som medier vi kan skape og uttrykke oss gjennom. Det gir en ekstra dimensjon til en nyfarget garnhespe hvis bærene den er farget med er plukket i Aronia-hekken ved K-bygget på UiA, eller hvis blekket vi tegner med er laget av eikenøtter fra skogen rundt Gimle Naturhistoriske museum. Dette mener vi styrker vår oppmerksomhet rundt bærekraftmålene 11.4, 12.8 og 4.7.

En av de overordnede problemstillingene vi ønsker å utdype i prosjektene vi beskriver nedenfor er:

Hvordan kan vi gjennom å gjenoppdage og gjeninnføre tidligere tiders miljøvennlige teknikker og materialvalg imøtekomme FNs bærekraftsmål?

En annen problemstilling som opptar oss er:

Hvordan kan vi som utdanningsinstitusjon legge til rette for at våre studenter får mulighet til å arbeide med bærekraftige materialer og teknikker i UiA sine verksteder, og i sin fremtidige yrkesutøvelse?

Prosjektene i relasjon til Fakultet for kunsthøgskolen sin strategiplan

Prosjektene vi søker midler til støtter opp om fakultetets strategiplan på flere felt:

Det grønne skiftet

Økologi, bærekraft og nye utdanninger

Fakultet for kunsthøgskolen skal være en pådriver for det grønne skiftet og innta en ledende rolle på UiA i utformingen av nye utdanninger basert på økologiske perspektiver for bærekraft og miljø. Gjennom kritiske, estetiske og kunstbaserte innganger til forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid skal fakultetet bidra aktivt i utviklingen av bærekraftige og økologiske tenkemåter og praksiser. (...) Fagmiljøet skal drive kunstnerisk, vitenskapelig og pedagogisk innovasjon som bidrar til kritiske diskusjoner om verdiskaping og legger til rette for samfunnsmessig utvikling på bærekraftige premisser.

Kulturarv, kreativitet og livslang læring

(...) Fakultetet skal forske på kulturarv og bidra til utviklingen av nye emner som utforsker tradisjoner og legger til rette for livslang læring.(...)

Kort beskrivelse av bærekraftprosjektet

Før sommerferien ønsker vi å arrangere et tre til fire dagers symposium hvor vi lærer oss mer både teoretisk og praktisk om ulike emner knyttet til temaet «Bærekraftig omstilling i verkstedene». Vi tenker oss at symposiet kan være en kombinasjon av foredrag og praktisk arbeid i verkstedene. Vi kan ha noen presentasjoner/foredrag som kan være av interesse for alle i gruppen. Til den praktiske utprøvingen kan vi forberede noen temaer hver, og så lære av hverandre. Det vil da være naturlig at vi går i mindre grupper knyttet til materialområdene vi arbeider med. I tillegg ønsker vi å invitere noen eksterne foredragsholdere. Foredragene kan være åpne for alle interesserte i kollegiet. Vi kan også invitere noen av dem som er ansatt ved Gimle naturhistoriske museum, for eksempel biologer og formidlere. Det vil antagelig være mest praktisk å samle foredragene på en dag, og så bruke de andre dagene til praktisk utprøving i verkstedene. Her må vi legge en mer detaljert plan hvis vi blir tildelt prosjektmidler. Dette er en forløpig skisse til emner vi kan diskutere, ha foredrag om, og prøve ut i praksis:

- Lage eget blekk med farger utvunnet fra planter
- Lage akvarellmaling med plantefarger
- Lage temperamaling basert på pigmenter, eggeplomme og olje
- Utvinne farger fra planter, og lage trykkfarger til bruk på tekstiler og i arbeid med grafikk.
- Plantefarging av ulike tekstile materialer som stoffer av bomull, lin, ull og silke, tråd til broderi, ull og garn
- Fargesette og behandle overflater i tre med bærekraftige alternativer til vanlig maling, beis og lakk.
- Hva må til for å lage en fargehage, og er det noe vi kan gjøre i samarbeid med Gimle Naturhistorisk museum? Vi er allerede i samtaler med representanter for museet, og de stiller seg positive til å videreutvikle denne ideen.
- Hvordan kan vi eventuelt samarbeide med Gimle Naturhistoriske museum før ideen med plantehage eventuelt kan settes ut i livet?
- Hvordan kan gamle håndverkstradisjoner berike vår verkstedpraksis i dag?
- Hvordan har mennesker nyttiggjort seg naturens ressurser og samtidig tatt vare på kulturlandskap, vill natur og dyreliv i tidligere tider? Har våre forgjengere noe å lære oss om det å være i et bærekraftig samspill med naturen? Aktuelle foredragsholdere her kan være Annemor Sundbø, Amy Lightfoot, og for eksempel fylkeskonservatoren, biologer eller arkeologer.

Hva skal pengene brukes til?

Vi vil bruke prosjektmidlene til materialer og utstyr som brukes under symposiet, frikjøp av forberedelsestimer til de interne som lager forelesninger, samt til honorar, og eventuelt dekking av reiseutgifter, til eksterne forelesere. Dette vil bli

lange og intense dager, så felles lunsj vil også være en god idé. Den enkelte lærers «egenandel» vil være FoU tid som vi bruker til å planlegge og gjennomføre symposiet.

Prosjektets betydning

For deltagerne i symposiet vil det kunne fungere som en strukturering og utdyping av emner vi allerede kan en del om. Det å lære bort noe til andre krever «rydding» i eget materiale, det er noe alle som har undervist har erfart. Hvis alle både gir og får, ved at alle bidrar med en del hver til programmet, lærer vi både noe nytt og blir mer klar over hva vi selv alt kan. Det å være sammen om å prøve ut ting kan skape en synergieffekt, og en felles forståelse av *hva, hvorfor og hvordan* vi skal implementere bærekraft inn i vår undervisningspraksis. Å gjøre dette i felleskap, innenfor en strukturert ramme som et symposium vil være, vil i tillegg gjøre at dette prosjektet ikke ender opp som noe vi snakker om at «kunne vært gøy å gjøre en dag», og siden drukner i hverdagens krav og trivialiteter. Vi vil kunne ta det vi erfarer inn i fremtidig undervisning, noe vi utdyper i søknaden om midler til et Utdanningsprosjekt (Trinn 2).

Dokumentasjon av prosjektet

Vi tenker oss at vi kan formidle erfaringer fra dette prosjektet på Nettverkssamlingen til *Kunst og håndverk i UH-sektoren*, og det kan også være aktuelt å sende ut en pressemelding om symposiet. Ut over det ønsker vi at formidlingen fra symposiet og fra Utdanningsprosjektet vi også søker midler til dokumenteres samlet i form av artikler og annen skriftlig formidling i tidsskrifter som *Form og Form Akademisk*, eller i tilsvarende kanaler. Se beskrivelse av Utdanningsprosjektet nedenfor.

Kort beskrivelse av utdanningsprosjektet:

Vi ønsker å arrangere et seminar midt i høst-terminen med tema *Bærekraftig praksis innenfor design og visuell kunst*, og ta dette videre i et prosjektarbeid hvor studenter fra studieretningen *Kunst og formidling* deltar sammen med oss lærere. Hvis det lar seg gjøre rent timeplanmessig, kan det være aktuelt også for noen av emnene innenfor *Kunst og håndverk/GLU* å delta i prosjektet. Det er mulig at seminaret også kan være interessant for enkelte master-studenter fra Master i Kunstfag. De kan i alle fall få tilbud om å delta.

Konkret ser vi for oss at vi i forkant av prosjektet implementerer ulike teknikker som vi lærere utforsket i symposiet før sommerferien i ordinær undervisning. Konkret kan det være å lage eget blekk, farge tråd og stoff, og lage trykk-farger til grafikk og stofftrykk. Seminaret kan bestå av en samling forelesninger hvor inviterte kunstnere forteller om hvordan de arbeider i forhold til bærekraftsperspektivet i sin kunstneriske praksis. Vi lærere kan også forelese om hva det å arbeide med visuell kunst i forhold til FNs bærekraftsmål kan innebære.

Seminaret kan ha en varighet på en dag, og kan bestå av 4-6 forelesninger. Prosjektarbeidet som følger kan vare i en til to uker. Her må vi se hva som er gjennomførbart i forhold til andre ting som skal inn i semesterplanene på de ulike emnene. Problemstillinger vi kan arbeide ut i fra kan være:

Hvordan kan du lage en bruksform eller et kunstuttrykk ved å ombruke ressurser som ellers ikke ville blitt utnyttet, og samtidig arbeide i samsvar med noen av FNs bærekraftsmål?

eller

Hvordan kan du bruke kortreiste og fornybare ressurser fra naturen til å lage en bruksform eller et kunstuttrykk?

Hvordan prosjektet tilfører emnet /studieprogrammet noe ut over vanlig undervisning

Det vil være nytt og annerledes hvis vi lærere arbeider med et prosjekt der vi deltar likestilt med studentene. Ved å trekke inn studentene i prosjektet vil vi få nytte og glede av deres tankekraft og skaperkraft. Mange hoder tenker mer allsidig enn få. Vi vil altså få mange og varierende «svar» på problemstillingene som stilles. Det kan gi interessante resultater som kan presenteres i en utstilling.

Hvordan skal prosjektet dokumenteres?

Vi ønsker å trekke inn en fotograf som kan ta bilder underveis i prosjektet, og som også kan ta bilder av de ferdige arbeidene. Bildene ønsker vi å bruke både når vi skriver om erfaringene fra prosjektet og ved presentasjoner på konferanser. Aktuell konferanse kan være nettverkssamlingen for *Kunst og håndverk i UH-sektoren* i slutten av januar 2023. Skriftlig formidling fra prosjektet kan være i tidsskrifter som *Form* og *Form Akademisk*.

Hva skal vi bruke pengene til?

Vi ønsker å bruke pengene til å betale honorar til forelesere på seminaret, 10.500,- kroner, og til å betale for fotodokumentasjon, 4.500,- kroner.

Langsiktig potensiale i de to prosjektene vi søker midler til

Det vil være mange muligheter i forlengelsen av de to prosjektene. Her er noen tanker:

- Vi kan arrangere et bærekraft-symposium på UiA i 2023 i litt større skala, og invitere kolleger fra UH-sektoren ellers i landet.
- Vi kan utvikle EVU-kurs på grunnlag av erfaringene vi gjør oss.
- Vi kan etablere et samarbeid med Gimle Naturhistoriske museum som innebærer å anlegge en fargehage på museet.

- Vi kan engasjere studenter som er ansatt i assistent-stillinger til å produsere blekk og akvarellmaling i større skala, og selge til andre utdannings-institusjoner, for eksempel Tangen Videregående skole eller Edvard Munch VGS i Oslo som begge har studieretningen KDA (kunst, design, arkitektur). Dette vil profilere oss som et lærested som er aktivt engasjert i å omsette FNs bærekraftsmål til praktisk handling.

På vegne av gruppen; Vennlig hilsen fra Tone Takle